

hva jeg leser med interesse og hvilke kapitler jeg blir skuffet over, mest fordi teksten blir for summarisk.

Men alt i alt fungerer boken i sin kortfattetethet. Selv overfladisk lest vil man sitte igjen med en følelse av å være litt akterutseilt. Stramme rammer og etablerte rutiner gjør at deler av enhver medisinsk studieplan vil kunne bli sedimentert, for lite inspirert, for lite i takt med moderne pedagogikk. Da vil denne oversikten kunne gi inspirasjon til hvor man bør sette inn kreftene, i oppdatering eller nyskaping av læringsmetoder.

Anders Bærheim

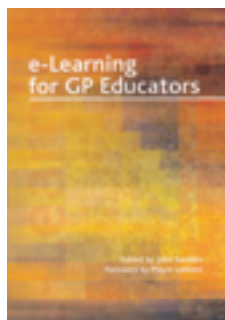
Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

E-læring – står vi foran et paradigmeskifte?

Sandars J, red.

E-learning for GP educators

164 s, tab, ill. Oxon: Radcliffe, 2006. Pris GBP 25
ISBN 1-84619-011-8

Dette er en britisk bok om status for e-læring i Storbritannia. Den beskriver også fremtidige muligheter innenfor e-læring. Formålet er å bidra til moderniseringen av kunnskapstillegnelsen i allmennlegers videre- og etterut-

danning. Målgruppen er først og fremst lærere i og planleggere av undervisning i allmennmedisin.

Det er 21 kapitler, og de ulike kapitlene er skrevet av forskjellige forfattere. I de første defineres e-læring, og det beskrives hvordan e-læring understøtter moderne pedagogiske prinsipper som motivasjon for læring, interaktivitet, selvtesting, feedback, samarbeid med andre. Boken er gjennomgående lettlest, selv om det er mange ulike forfattere. Det er få illustrasjoner.

Ulike e-læringsmetoder beskrives. Forfatterne er flinke til å poengtere at fokus må være på læring og at teknologiens plass er å forsterke læringen. Samtidig fremgår det av deres eksempler at elektroniske medier synes særlig godt egnet til å fremme læring. Man understreker e-lærings styrke som «just-in-time-learning», at kunnskapen er tilgjengelig når brukeren trenger den og motivasjonen for læring er på topp. Den tillater dessuten brukeren å arbeide i eget tempo. Det vises også til at kliniske retningslinjer er mindre stabile enn før, at den høye forskningsaktiviteten og forventningene til å praktisere kunnskapbasert

medisin medfører raskere endringer i retningslinjene. Det krever hurtigere oppdateringer, noe som er de elektroniske medienes fortrinn.

Siden boken er skrevet av britiske lærere og basert på britiske erfaringer, er ikke alt innholdet like relevant for norske lesere. Det kan også innvendes mot forfatterens entusiasme at det å utvikle elektroniske læremidler er en ressurskrevende og tidkrevende jobb. Innholdsmessig er boken ujevn. Noen kapitler er interessante og lærerike, mens andre er mest «preik».

Den kan være interessant for dem som er involvert i e-læring, men det er egentlig lite nytt. Dog er det prisverdig at man har samlet stoff om et mulig paradigmeskifte i måten vi lærer på.

Terje Johannessen

Institutt for samfunnsmedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
(NTNU)

Personleg om pasientsentrert diagnostikk

Summerton N.

Patient-centred diagnosis

152 s, tab, ill. Oxon: Radcliffe, 2006. Pris GBP 22
ISBN 978-184619-055-1

Dette er ei god bok om medisinsk diagnostikk. Ho blir interessant og hyggeleg å lese fordi forfatteren bruker egne kliniske erfaringar og pasienthistorier til ein systematisk gjennomgang av diagnostisk tenking. Teksten er i eg-form, men likevel klarer forfatteren å kombinere det kasuistiske og personlege med oppdatert og til dels avansert kunnskap om diagnostisk tankegang. Og han har med det meste; klinisk uvise, sensitivitet og spesifisitet i praktisk bruk, Bayes teorem, pre- og posttestberekningar ovanfor enkeltpasientar og forskjellen mellom å utelukke og å stadfeste ein diagnose. Han legg stor vekt på at vi får mest informasjon frå kunnskap om pasienten sin bakgrunn, symptomanalyse og klinisk undersøking og av og til litt ekstra frå laboratoriet og meir avanserte undersøkingar.

Boka er skriven av ein britisk allmennpraktikar som er universitetslektor i Hull og har forskningsinteresser innan diagnostikk. Eksempla er difor stort sett frå allmennpraksis, men med stor relevans for alle som møter pasientar tidleg i sjukdomsgangen. Ho startar med ei overraskande bekymringsmelding: Stadig fleire av dei tilsette i akademiske stillingar i britisk allmennmedisin er ikkje-legar, eller legane har manglande klinisk utdanning eller erfaring. Summerton meiner at slike ikkje-kliniske akademikarar har synspunkt og verdiar med stor gjennomslagskraft og at dette har stor innverknad både på undervisninga og på kor-

leis forskningsprioriteringar vert gjort. Dette tek merksemda bort frå praktisk legearbeid, noko han meiner fører til dårlegare legeutdanning.

Denne boka er midt i blinken for undervisarar i alle kliniske fag i legestudiet dersom ein vil ta utgangspunkt i pasienten sitt første møte med helsetenesta. Slik sett eignar ho seg best for undervisarar og praksislærarar i allmennmedisin. Men vi høyrer stadig frå legestudentane at også lærarar i mange spesialfag tek utgangspunkt i kva som skjer og bør skje i førstelinetenesta. For desse vil denne boka gje innsikt i moderne allmennmedisinsk diagnostisk tenking. Eg møter også kollegaer som seier at klinisk epidemiologi og bruk av testspekifikasjonar er teoretisk interessant, men lite nyttig eller brukande i klinisk praksis. For slike kan boka gje ny innsikt.

Steinar Hunskaar

Seksjon for allmennmedisin
Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Kven sa kva? Tekstvitenskap om journalen

Engebretsen E.

Hva sa klienten?

Retorikken i barnevernets journaler. 132 s, ill.
Oslo: Cappelen Akademisk, 2007. Pris NOK 239
ISBN 978-82-02-24969-4

Medisinsk vitenskap handlar oftast meir om tal enn om tekst. Denne boka er ein tekstvitenskapleg gjennomgang av journal-skriving og byggjer på forfatteren si doktoravhandling *Barnevernet som tekst. Nærlesing av*

15 utvalgte journaler fra 1950- og 1980-tallet (1). Forfatteren har sin faglege bakgrunn innanfor idéhistorie, språkfilosofi og tekstvitenskap. Han byggjer analysane i hovudsak på den poststrukturalistiske språkfilosofien til franskmannen Jacques Derrida, men nyttar også andre teoretiske perspektiv som Mikhail Bakhtins språkteori og Hanna Arendts politiske filosofi. Boka er primært tenkt til studentar i barnevernspe- dagogikk, men har klar relevans for alle som arbeider med journaltekstar innanfor sosial- og helsefag. Den er også inspirert av Petter Aaslestad's analysar av psykiatriske journalar i *Pasienten som tekst* (2), og har mange trekk til felles med denne. Føremålet er å gi sakshandsamarane i barnevernet eit vokabular til innsikt i egne og andre sine journalar, og på denne måten stimulere til

eit fornya barnevern og eit fornya tilhøve til klienten.

Det er ikkje utan vidare enkelt for ein helse- eller barnevernsarbeidar å zoome seg inn på fransk språkfilosofi. Her er mange nye omgrep og ikkje minst ein ny tenkjemåte som ofte møter motbør sjølv i akademiske kretsar. Forfattaren lukkast stort sett godt som pedagog, sjølv om enkelte kapittel, til dømes kapitlet om taleattgjeving med fordel kunne vore presentert med litt færre nye omgrep. Kvar artikkel vert avslutta med å definere sentrale analyseomgrep og med repitisjonsspørsmål til lesaren. Litteraturlista er grei, men det manglar person- og innhaldsregister.

Boka er svakast når forfattaren går ut over sitt eigentlege fagfelt og agerer politisk fagideolog. Han bruker Hanna Arendt til å fortelje lesaren at dei økonomiske symbolsystema fører til ikkje noko mindre enn utsletting av individet. Han argumenterer knapt for påstanden sin, men bruker store ord om kor gale det kan gå med oss når vi innordnar oss dette, «at man slutter å reflektere og at man tror på sin egen ubetydelighet». Kontraktsspråket, som han finn i barnevernjournalane, «utelukker alt individuelt mangfold, all spontanitet, all uforutsigbarhet og alle følelser» (side 120). Desse påstandane er ingen naturleg konklusjon på dei språkanalysane han elles gjør. Bortsett frå dette er boka inspirerende å lese. Boka er ideell for alle som ønskjer å heve refleksjonsnivået på eigen tekst- og journalproduksjon.

John Nessa

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Litteratur

1. Engebretsen E. Barnevernet som tekst. Nærlesing av 15 utvalgte journaler fra 1950- og 1980-tallet. Oslo: Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, 2005.
2. Aaslestad P. Pasienten som tekst: fortellerrollen i psykiatriske journaler. Gaustad 1890–1990. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.

Stamcelleforskning utenfor laboratoriet

Koch L, Høyer K, red.

Håbets teknologi

Samfundsvidenskabelige perspektiver på stamcelleforskning i Danmark. 288 s, ill. København: Munksgaard Danmark, 2007. Pris DKK 218
ISBN 978-87-628-0648-1

Denne boken belyser dansk stamcelleforskning fra et samfunnsvitenskapelig perspektiv. Den er et resultat av et treårig forskningssamarbeid mellom forskere fra ulike samfunnsvitenskapelige fag. Det er 11 forfattere og 12 kapitler foruten forord, forfatterpresentasjon og stikkordregister.

«Denne bog handler om tilblivelsen af et forskningsfelt i Danmark,» sier redaktørene Klaus Høyer og Lene Koch i innledningskapitlet. Imidlertid løfter den ikke frem danske stamcelleforskere, laboratorier eller forskningsprosjekter. Med bakgrunn i fag som antropologi, jus og psykologi belyser forfatterne hvordan stamcelleforskning også former og formes av eksempelvis pasientforeninger, lovgivning, medier og markedsinteresser. Oppmerksomheten er således primært rettet mot forhold utenfor laboratoriene. Tesen er at utviklingen innenfor og utenfor laboratoriet er koblet. Denne tesen omtales som samproduksjonsperspektivet og er under utvikling innenfor STS-feltet (Science and technology studies), der arbeidene til bl.a. Sheila Jasanoff og Bruno Latour står sentralt.

Tittelen, *Håbets teknologi*, gir et signal. Stamcelleforskning, som kontroversiell og ressurskrevende forskning, er avhengig av befolkningens håp eller tiltro til at forskningen er ansvarlig, ønskelig eller vil lede mot forbedringer. Forfatterne ser slike håp som vesentlige mulighets- eller suksessbetingelser for stamcelleforskning og undersøker hvordan disse håp uttrykkes og blir produsert. Forfatterne analyser bl.a. tilbud om oppbevaring av stamceller fra navlestrengsblod, identitetsdanning i Dansk Parkinsonforening, eggdonorer og forskeres vurderinger i fertilitetsklinikken, hjertepasienters perspektiver på eksperimentell stamcellebehandling og hvordan stamcelleforskningens legitimitet uttrykkes i lovregulering av forskning og patentrettigheter. Som det fremgår fra disse studier, er ikke håp noe forskerfellesskapet alene kontrollerer eller står ansvarlig for. Håp produseres og formes også av andre som berøres av, knyttes til eller har interesser i stamcelleforskning.

Det er en rekke engasjerende enkeltkapitler som kan leses uavhengig av hverandre. Samlet kan kapitlene også fungere som en introduksjon til samproduksjonsperspektivet, som også er bokens ambisjon. Bidragene ligger først og fremst i kasusstudiens analyser av hvordan normative vurderinger utgjør en uomgjengelig del av forskningsprosessen. Problemet med å begrepsliggjøre moralske eller politiske aktiviteter utgjør trolig den mest presserende utfordringen for den forskningstradisjonen forfatterne skriver seg inn i.

De to siste kapitlene var noe skuffende. Forsøkene som her blir gjort på å utvikle et normativt perspektiv på forskningsprosessen (inklusive egen forskningsprosess) sentrerer rundt vage teoretiske begreper i stedet for materiale fra kasusstudiene. Det blir uklart hva begrep som «interesse», «omsorg» og «motstand» egentlig bidrar med når problemet med juksingen i Whangskandalen utlegges som manglende omsorg for motstanden. Dette handler ikke om motvillig lesing, men om håp forfatterne av boken selv produserer. Det skapes forvent-

ninger til at deres eget forskningsfelt kan utgjøre et bærende alternativ til «tradisjonelle» vitenskapsfilosofiske innfallsvinkler til normative vurderinger av urettferdighet, lidelse eller verdighet.

Rune Nydal

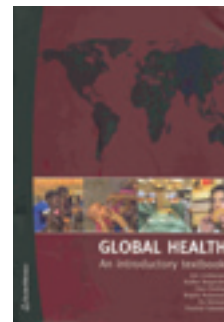
Program for anvendt etikk
Filosofisk institutt
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Nyttig introduksjonsbok

Lindstrand A, Bergström S, Rosling H et al.

Global health

An introductory textbook. 330 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2006. Pris SEK 348
ISBN 978-91-44-02198-0

Denne boken er skrevet for studenter som interesserer seg for problemstillinger som kan samles under betegnelsen «global helse». Forfatterne ståsted er folkehelseperspektivet, deres ambisjon er å vise

hvordan sosiale forhold, økonomi og miljø er nært knyttet til helse spørsmål. Og de lykkes langt på vei.

Hva menes med utvikling? Hva betyr helse i den sammenheng? Og hvordan måles helse og uhelse? Dette er helt sentrale spørsmål, og i den første tredelen får vi en oversiktlig innføring i disse temaene. Den neste tredelen er en mer tradisjonell gjennomgang av de viktige folkesykdommene, mens siste del omhandler helsesystemer og internasjonalt samarbeid om helse.

Stoffet gjøres levende gjennom historiske eksempler og illustrerende anekdoter. For eksempel: Hvorfor kolonialiserte engelskmennene de australske urinnvånerne – og ikke omvendt? (Antakelig fordi det ikke fantes dyrkbare planter på det australske kontinentet, noe som medførte at utviklingen ble stående på stedet hvil.) En rekke begreper som inngår i bistanndssjargongen (vertikale program (sector wide approaches)) blir godt forklart, gjerne med en kort historisk bakgrunn.

Verdens helseorganisasjon får mye plass i boken, både gjennom omtale av organisasjonen som sådan og ved at WHO's system for beregning av sykdomsbyrde (disability adjusted life years, DALYs) går som en rød tråd gjennom hele teksten. Det legges også stor vekt på de råd og anbefalinger som organisasjonen gir. Dette er nyttig lesing, men at forfatterne er så lite kritiske til WHO, er overraskende.